

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

7 In hæreticorum iudiciis quæ perpendenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

omnem inobedientiam, ut ait D. Paulus, 2. ad Cor. 10. Ab illius enim reatu exquiruntur oves, quae perierint, a Deo, *Exech.* 34. Neque autem verbis, *Ecclesi.* 3. tollis emendatur seruus durus: si enim intellexerit, non obediens, ideo baculo non parcendum. *Qui diligit filium suum, assidue eum flagella.* *Ecclesi.* 30. *Es.* Tu percussis quidem illum virga, *Proverb.* 23. sed animam eius liberasti a morte. Et, *Multa flagella peccatoris, Psal.* 31. Mala voluntas suae permittenda non est libertati, dum obuiam iri potuit. Nec volenti se occidere, vel furioso, gladius suus quantum velit, restituendus, *libona fides. de pop. P.* Quemadmodum parui facit medicus phrenetici voluntatem & hydrofici, ut eos a morbo liberet. Beneficium quippe impartit medicus phrenetico, illum ligando, & pater filium in disciplina castigando, etsi inuitis faciant, *can. ipsa pietas, 23. q. 4. ca. non omnis, & seg. 5. q. 5.* Neque existimandum est, iam sibi in errore placentes, armis fidentes, posse a veritatis ratione simplici, & verbis de sententia dei iunctis & calumniis taxandi peritos humiles exaudire. Proinde Deus in conuersione D. Pauli, non sermonibus, priusquam prosterneret, & caecum eum redderet, usus est, *Actu. c. 9.* Neque auditur perire volens, *1. non tantum, de appell. P.* Itaque exemplo Agar verberata a domina Sara, *Genes.* 16. cogi debent haeretici redire ad dominam & veram matrem ecclesiam, ut etiam eodem exemplo firmat D. Augustinus, in *Ioan. c. quando vult, 23. q. 4.*

¶ Neque ad rem facere mihi videntur argumenta, quibus quidam haeticis & disciplinae ecclesiasticae straea laxarunt, & impunitate concessa, incendio fere inextinguibili Gallias vtriusque depopulati sunt, dicentes, non esse ad fidei haeticos cogendos, quae & refert Brunus, lib. 3. de haeret. c. 3. quae ego latius & luculentius soluam. Primum itaque dicunt, neminem ad bonum esse cogendum, sed quemque suo arbitrio relinquendum. Quae ratio certe sparsissima, & omni ex parte homine indigna est, quae suo tenore, si vera esset, vniuersam mundi politicam, & leges diuinas & humanas subuerteret. Quorsum enim latae leges sunt, quam ut ad bonum cogant vel praemio, vel poena, *1. de iust. & iur. P.* Atque si demus quemque pro voluntate viuere, & appetitu proprio regi, quid quies inter homines, & bruta rationis expertia intererit? quid iustitia opus erit? quae societatis ciuili integrata? Quod si quis obicit, voluntatem homini liberam, nec cogi posse inuitam, ut aliud velit, nec nos inficiamur. Verum malam cogi dicimus, ut in bonum mutetur, si metu respiciat, sicut a bono nimia sui intellectus prauiducia decidit, vel si perseueret, pertinax tollatur a societate hominum, ne alios inficiat. ¶ Errant omnino, qui arbitrium liberum eligendi mala, libertatem veram dicunt, cum libertas ibi sit tantum, ubi spiritus Domini, 2. Cor. 3. *Ioan. c. licet, c. 13. de regu. lib. 3. Decret. tit. 31. ca. dua, 29. q. 2.* Et lex perfecta libertatis sit, Dei mandata audire & facere, *D. Iaco. c. 1. Dicere, nemini consenseritis, haec persuasio non ex eo qui vocat vos, scilicet ex Deo, inquit D. Paulus, ad Gal. 5.* Quorsum illa verba etiam Apostoli, 2. ad Timo. 4. ad pastorem, *Argue, obsecra, iusta, oportune, importune, &c.* Cur etiam doctissimus & optimus theologus D. Petrus licetis consignauit, *Petri 2.* magistratus ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum? Cur dictum potestatem a Deo, *ad Rom. c. 13.* reges, magistratus non sine causa gladium portare? &c. Cur item, *D. Paul. Galat. 5.* vitiam abieciuntur, qui vos conturbant? Si liceat cuique impune quod velimus malum agere, & pro arbitrio cultum diuinum polluere, immutare, subvertere? Hoc esset certe potius libertate abuti, quam vri, & spiritus libertatem ad carnis voluptatem, & animarum perniciem transferre. ¶ Secundo, non faceret quod obicitur, nunquam Deum dominum nostrum Iesum Christum, vel eius Apostolos cogisse quenkam credere, vel fidem recipere, quinimo & discipulis liberam abeundi dedisse potestatem: dicentem, *Nunquid & vos vultis abire?* Nam eadem responsione elidi potest argumentum, qua proximum. Sed vltra, ex eo quod ab exemplo vno vniuersalis negatiua non potest colligi. Nec ideo quod Deus dixit, *Nunquid & vos vultis abire?* sequitur quod dederit omnibus abeundi impunitatem. Nam iam diximus apud D. Lucam, c. 14. dictum fuisse, *Compelle eos intrare.* Atque longe interest inter illa tempora, & nostra. Tunc enim non erat redemptio facta, non fides plene cognita, nondum exaltatus filius hominis, nondum consummata mysteria, nondum velamen templi scissum, nondum vmbra abrogata, nondum dictum, *Nisi quis crediderit, & baptizatus fuerit, non saluabitur,* ut postea. Dehinc aliud est loqui de cogendis ad fidem, qui nunquam fidem amplexi sunt, quales Iudaei, gentiles, Agareni: hi enim, ut dictum est, cogi non debent. Aliud de reducendis ad fidem, qui fide professi sunt:

quia in extraneos, qui domestici fidei non sunt, nulla Christiana iurisdicatio, & qui sine lege Christiana viuunt, sine lege hac iudicabuntur, *ad Roma. 2.* In Christianos autem perfidos, schismaticos, & haeticos, pastoris est iurisdicatio. ¶ Et ad pastorem pertinet cognitio, monitio, & castigatio eorumdem. Tertio, non pugnat quod dictum sit, expedite haereses esse, 1. *Corin. 11.* Nam non propter haereses expedit eas esse, sed ad bonorum gloriam, ut qui probati sunt, manifesti fiant. Neque sequitur ideo illas tolerandas. Vnum enim iubet Apostolus nos omnes sapere, *ad Phil. 2.* quod haereses non sunt. Sic Deus necesse esse dixit, ut veniat scandala: sed mox subiicit, veruntamen, *ut per quem scandalum, Matth. 18. &c.* Necesse secundum quid, non autem absolute, vel in gratiam scandalizantium: nam quae scandalizant iubet vindicari & abscindi, quantum oculus, manifesti fiant. Neque sequitur ideo illas tolerandas, ut ne odio malorum etiam cum illis bonos eradicemus. Toleratur ad tempus malus, sed non ideo impunitas ei datur. Quare dictum, *Sinit ea crescere,* donec videlicet distinguatur zizania a tritico plene. Et exspectat, ut diximus, semper ad penitentiam peccatores Deus, *ad Roman. 2.* Datur redeundi tempus, nec haeretici plectuntur, nisi perseuerantes, relapsi, & pertinaces. Lentoque gradu procedit vindicta Dei, sed tarditatem supplicii grauitate compenfat, *Valer. Max.*

In Haeticorum iudiciis quae perpendenda. Cap. 7.

- 1 Haeticorum poenarum ordo.
- 2 Haesis notio primum ad ecclesiasticum, deinde ad temporalem.
- 3 In Haesi quomodo perpendenda res, persona, actio.
- 4 Index haeticorum quis.
- 5 Inquisitores haetice praerogatiuae.
- 6 Inquisitor haeticorum quae potest sine episcopo diocesano facere, & quae non: vel episcopus sine, aut cum inquisitore.
- 7 Discriminationes & sortilegia non puniuntur ab inquisitore haeticorum, sed a iudicibus secularibus.
- 8 Inquisitor quomodo cognoscat de sortilegiis & Iudaeis.
- 9 Religiones nouas & peregrinas inducere capitale apud gentes.
- 10 Religiones falsa plures cur se compatiuntur, at vera cum falsa nunquam.

Manuerunt tamen igitur, & indulgentia vitae, interdum haeticis clericali, dum exspectantur, ut resipiscant. Dehinc quibusdam veluti duris stimulis & poenis leuioribus admonentur. Postremo, si pertinaces perseuerent, tolluntur: ex forma praescripta Deo, dum ait, *D. Ioan. c. 13. Si quis non manserit in me, mittetur foras, ecce excommunicationis poenam, & arefiet, ecce perseuerantiam, & colligent eum,* vide ibi iudicium seculare quod sequitur, *& in ignem mittent, & ardebit,* ecce tandem poenam mortis. ¶ Notio huius criminis ad iudicem ecclesiasticum prior pertinet, postrema ad secularem: ut apud D. Mattheum, 18. *si peccauerit, & non dic ecclesiam: si ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ebrius & publicanus.* ¶ In hoc iudicio haesis, consideranda in vniuersum tria, res, persona, actio: in re dogma quod defenditur ab haeretico assertum, & crimen. In persona venit dispicienda persona rei, & persona iudicis: num is qui deliquit, episcopus sit, de quo non iudicat inquisitor, sed monet summum pontif. *c. inquisitores, c. 16. de haet. in 6.* an vero alius sit, qui sui est fori. In actione, qualitas assertionis vel criminis, & modus, quo haesis palam facta est, electio, assertio, fauor haeticis, impulsus, receptatio, defensio, praedictio, &c. num cum tumultu, armis, aut sine his colerint haeticus. Quod materiam dat huic iudicio, est dogma, num catholica doctrina sit: in quo perditur index, an ea fuerit legitimis conclusionibus ecclesiasticis damnata, vel a sede apostolica, ut tunc haeticam iudicet: an noua, ut tunc eius decisionem ad eandem sedem, vel concilia referat, *cap. quoties, 24. q. 1.* In persona quoque rei consideratur, num ecclesiastica persona, & cuius ordinis: an vero laicus, ob exauocationem, de qua postea. Nam haeticum prope est laico praedicare, quod officio ecclesiastico, *c. cum ex inuentione, & c. sicut in vno corpore, de haetice. apud Gregor.* nihilominus adhaerere videtur. ¶ In persona iudicis annotandum est, duplices iudices esse eius notiones cognitores, ordinarios & delegatos, *Conradus Brunus, lib. 4. haetice. cap. 1.* Ordinarii iudices haeticos summos

summus Pontifex, Antistites locorum, concilium œcumenicum, locale, provinciale, & episcopale. Ad episcopos iure ordinario cognitio pertinet, quia in præpositi sunt, ut curam agant gregis, unde & nomen habent, & ut regant ecclesiam Dei. *Actu. 20. Clementis Papa Julio & Juliano episto. 4. Et concilium generale. ca. excommunicamus. c. 13. §. fin. de hæret. Mileuitanum, & Africanum statuant. Milenit. concil. 25. item in concil. Afric. c. 90. episcopum negligentem aduersus hæreticos posse conueniri & vocari ab episcopis vicinis diligentibus, ut negligentia arguatur de hac inopia, nec hæreticos curantem reuocare, communione priuandum, nec mentum hac de re, etiam episcopatum amittere. Et Arcad. & Honor. CC. l. i. de religione, lib. 16. C. Theod. tit. 9. Quoties inquit, de religione agitur, episcopos conuenit agitur. Delegati, sunt inquisitores dicti hæreticæ prauitatis, qui delegantur & ab ordinariis, & generaliter a summo Pontifice in aliqua provincia vel regno: vad & deputati iudices sæpe dicuntur a Clemente V. *cl. m. de hæret. lib. 5. clem. tit. 3.**

¶ Horum iudicium quilibet, scilicet diœcesanus, & inquisitor hæreticæ prauitatis, ex placitis concilii Viennensis, *cl. m. §. 1. eod. in clem. & aliorum Pontificum, c. per hoc, c. 18. eo. in 6. s. ut officium. eod. alio inconsulto, potest vocare seu citare. retinere seu retentare, quod vulgus arreſtare, capere, & carceribus mancipare, compedes, numellas seu manicas ferreas iniicere & inquirere in crimine hoc. Tria autem excepta sunt, quæ inquisitor sine diœcesano, seu eius officiali, vel sede vacante, sine deputato a capitulo: & diœcesanus sine inquisitore separatim non potest, nisi vna conueniant. Primum, non possit alter solus custodiæ & carceri dero. qui magis ad pœnam, quam ad custodiam pertinet, ut plerumque fit, *c. 1. §. fin. de hæret. in 6. c. quamuis, de po. in 6. c. nonimus, de verb. sign. c. pen. de apolte. reum mancipare 2. ne possit tormentis exponere. 3. ut solus non possit sententiam condemnationis ferre. Quod vltimum ex Viennensi concilio nuperime decretum, cum tamen olim, quando separatim diœcesanus & quæstor hæreticæ contouersie cognouissent, possent sententiam quoque seorsum ferre. *c. per hoc. c. 17. de hæret. in 6. facit extrav. 1. de hæret. in extrav. commis. Notat tamen Scholast. glo. in c. 1. §. 1. in verb. contra eos, eo. ap. clem. posse etiam nunc alterum horum iudicium sine altero reum absolueret, quod fauorabile ampliari, pœnale restringi debeat. c. statutu, de elect. in 6. c. præceptis, 1. 2. dist. c. accusatus, 3. q. 6. c. odia. de reg. in 6. l. cum quidam, de libe. præter. Iurisdictionis itaque inquisitorum hæc sunt, & defensionibus audire, in nocentes absolueret, redeuntes ad unitatem ecclesiæ recipere. Peritos qui sibi ut eis assillat vocare concilii causa. item clerum & populum ciuitatum, *c. 1. §. fin. de hæret. in 6. c. ut commissis. eod. ut vident expedire fidei negotio: cõuocare & iudices ecclesiasticos, c. presidentes, c. 6. de hæret. in 6. c. ut inquisitionis, eo. & reliqua, quæ ad pœnas pertinent, pertractare.****

¶ Non pertinet autem ad inquisitorum iurisdictionem, diuinationes, sortilegia, nisi hæresin saperent: sed debent ea iudicibus aliis temporalibus relinquere puniendi. *c. accusatus, §. 7. sane, eod. in 6. ¶ Nec pertinet etiam Iudæorum quæstiones, nisi in tribus casibus, c. contra Christianos cap. 1. §. eo. in 6. si Christianus Iudæus fuit, vel Iudæus Christianus factus, ad Iudaismum reuertatur. Si Iudæus ad Iudaismum pellexerit Christianum: Vel nisi Iudæi Christianos emant vel circumcidant. *Brutus, lib. 4. de hæret. cap. 2. per cap. de Iudæis, 4. §. dist. Nouas religiones inducere capitale fuit apud antiquos. ¶ Et olim capitis pœnam peregrini religioni Perfas irrogasse testis est Iosephus contra Appionem. Sepe atate a-norum, inquit Liuius, lib. 39. datum est negotium magistratibus, ut sacra externa fieri vetarent: Lexque illa decemuiralis, Cic. 2. de leg. Nemo separatim Deos habebit nouos, siue alienigenas: id enim confusionem facit religionum. Et ut dicebat Mecenas ad Octauium Cæsarem. Dio Cass. lib. 52. histor. Qui noua numina introducunt, multos ad uitandum peregrinis legibus pellicunt: unde coniurationes, cõtentiones, & conciliabula existunt, minime commoda res vnius principum. Plurima & mala in licentia vagandi circa religionem inesse Liuius notat, dec. 3. lib. 5. & deca. 4. lib. 10.**

¶ Placuit & Ptolomæo regi, cum coram eo quæstio inter Iudæos & Samaritanos de antiquitate religionis ageretur, ut in iudicio partium vtrique aduocati non nisi cum capitis periculo de contouersia dicerent. Neque vllis aliis, quam ex lege Mosæica sumtis verentur argumentis: tandem quæ Sabbæum & Theodosium aduocatos Samaritanorum, obtinente Andronico pro Iudæis, morti addidit. *Ioseph. lib. 13. antiquit. c. 6. ¶ Fieri non potest, ut qui in duas religiones claudicat, verus sit Christianus. Si*

enim Deus est Deus, sequendus: & si Deus Baal, is sequendus: non autem in duas partes declinandum, ut dicebat Helias 3. Reg. c. 18. Non possumus duobus contrariis dominis seruire, *D. Math. cap. 6. Et qui vtramque vult contrariam retinere, certe is in neutram credit: Nam alteram violare erubesceret. Et fieri quidem potest apud paganos, diuersas sectas, ut apud Turcas, & religiones fuisse. Non enim aliqua illarum vera, & sæpe errores plures se compatiuntur. At nunquam error cum veritate quadrabit: ut nec vera vxor cum concubina, etsi plures concubinae extra vxorem se foueant, quamuis ægre. Nec passus est Deus diuitius populum suum pacifice viuere cum gentibus, sed statim iram in communicantes cum illis exeruit. 1. Mach. abor. 1. Sub Tiberio ut ait Cornelius Tacitus, lib. 2. annal. Actum & de sacris Ægypti Indaciis, pellendis: factumque patrum consultum, ut quatuor milia liberius generis ea superstitione infecta, quæ idonea aras in insulam Sardiniam ueherentur, coercendis ibi latrociniis: & si obgrauitatem calis interissent, vile damnum: ceteri cederent Italia, nisi certam ante diem profanos ritus exuisent. Suetonius Tranquillus in Tiberio, cap. 36. firmat, & externas cærimonias, Ægyptios, Iudaicosque ritus compescuisse Tiberium: coactis, qui superstitione ea tenebatur, religioſas vestes cum omni instrumento comburere. Fuerant & multis ante annis, ut scribit Q. Septimius Tertull. in apologetic. 6. Ægyptii Dei capitolio pulsi.*

De pœnis hæreticorum. Cap. 8.

- 1 Hæreticorum pœna canonica, ciuiles mixta.
- 2 Hæretici excommunicantur, & fauores eorum. Filii arcentur a beneficiis, nam 5. Sunt infames, mortui excommunicantur. eod. 4. Exauſtorantur bonis consensatis: si clerici plecendi morte adſeculare iudicem remittuntur, vel carceri perpetuo mancipantur. eod. 5. Non miscntur s. a. tibus ecclesiasticis, non accusant. eod. 7.
- 3 Beneficio priuandus, qui illud precibus hæreticorum fuerit adeptus.
- 6 Hæreticus relapsus, ut pertinax puniatur: & quis relapsus.
- 8 Hæreticorum pœna ciuiles que. Priuantur priuilegiis catholicorum, & mulier priuilegio præcedentis hypotheca. Res ecclesiasticæ non contrectant, locatione, emione, emphyteosific. eod.
- 9 Commercium prohibentur, & ex iis querere, vel ex successione. eod.
- 10 Sunt intestabiles. eod.
- 11 Nec filii ex testamento alienius capiunt. Urbibus pellendi.
- 12 Non militent.
- 13 Priuantur immunitate.
- 14 Testimonium non dicant.
- 15 Ultimo supplicio afficiantur. & 16.
- 16 Hæreticorum mortuorum fit condemnatio. Et rebaptizantes ultimo supplicio damnantur.
- 17 Apostatantium a fide, vel apostatate cogentium pœna.
- 18 Apostatarum a fide penitentia num recipiatur.
- 19 Hæreticorum bona an a quolibet occupari possint.
- 20 Hæreticis pœna mortis infligenda. Et vindictæ in illos diuina. & 21. 22.

Pœna & quædam hæreticis infliguntur temporales, dum viuunt, & supplicii vltimi, & post mortem. Illæ sunt vel canonice, vel ciuiles, vel mixtæ. ¶ Canonice, & veluti quando in vita omnes excommunicantur, ut morbida membra. *c. ecce. 24. q. 3. c. refecanda, eo. c. excommunicamus. in 1. de hæret. ca. canonica. 1. q. 3. c. sicut ait. & c. ad abolendam. de hæret. apud Greg. Qui annuntiant aliud, quam habemus, Euangelium, anathema. ad Gal. 1. Tum fautores & defensores eorum. c. si aduersus. & c. excommunicamus. in 1. §. credentes, de hæret. l. credentes, C. eod. ¶ Dehinc & secundo & iidem, & eorum filii, vsque in secundam generationem ecclesiasticorum beneficiorum incapaces fiunt, in c. 2. §. hæreticis, & §. ad hæc. eod. in 6. c. statutum, eo. tit. imo & illi beneficiis exuuntur, qui precibus hæreticorum fuerunt adepti. *c. quicumq. §. ad hæc, de hæret. in 6. Item sunt infames, c. infames, 6. q. 1. can. alieni, 27. q. anti. Gazarus, de hæret. C. l. i. de sum. rrim. C. ¶ Alia & pœna 3. canonica, ut mortuis pertinacibus denegeret sepultura, & mortui etiam excommunicantur. c. si quis episcopus, de hæret. apud Greg.**